

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

Guideline Potential Development of Agro Tourism in Wangnamkhiao District, Nakhon Ratchasima Province

ธนาวัฒน์ ปัทมฤทธิกุล*

Thanawat Patthamaritthikul

อชิรญา พรหมลั่ง

Achiraya Promlung

คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

Faculty of Science and Liberal Arts,

Rajamangala University of Technology Isan

*thanawat.pa@rmuti.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน โดยประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มประชาชนในชุมชนจำนวน 15 คน ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐจำนวน 2 คน และนักท่องเที่ยวจำนวน 330 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาควรมุ่งพัฒนาใน 4 ประเด็น ประกอบด้วยศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำสำคัญ : ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว

Abstract

This study aims to 1) assess the potential of agro-tourism attractions, and 2) propose guidelines for the potential development of agro-tourism in Wangnamkhiao District, Nakhon Ratchasima Province, through mixed-methods research. It comprises both quantitative research and qualitative research. This study's population included 15 members of the community, 2 government representatives, and 330 tourists. An in-depth interview form and questionnaire were utilized in this study and were evaluated using descriptive analysis, descriptive statistics, and content analysis.

The study found that 1) the overall potential of agro-tourism attractions is high, and 2) the guidelines for developing agro-tourism potential should focus on four issues, including agro-tourism attraction management potential, agro-tourism site support potential, agro-tourism site service potential, and agro-tourism site attractive potential.

Keywords : agro-tourism, tourism potential, Wangnamkhiao

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) เป็นการคิดค้นเอาทรัพยากรทางการเกษตรที่มีอยู่ในประเทศมาจัดกิจกรรมหรือจัดเป็นรูปแบบทางการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นโดยการเชื่อมโยงระหว่างการเกษตรและการท่องเที่ยว ที่ส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ การจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Hron & Srnc, 2004) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากการเกษตรยังเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาชนบท (Akpınar et al., 2005) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นด้านเกษตรกรรม มีพื้นที่ทางการเกษตรกระจายอยู่ทั่วประเทศ และหลายพื้นที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เปิดให้ผู้คนเข้ามาเยี่ยมชมเรียนรู้ด้านเกษตรกรรม (Dash MV, 2022) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางการเกษตร สวนเกษตร ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และการให้ความรู้ในคุณค่าขององค์ความรู้เกษตรกรรม รวมไปถึงช่วยให้เกิดการระบายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร ตลอดจนเกิดประโยชน์ต่อชุมชนในมิติอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม (DOT, 2014) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเลือกที่ได้รับความนิยม ด้วยสามารถตอบโจทย์นักท่องเที่ยวหรือผู้คนที่ต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายจากชุมชนเมือง และต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องทางการเกษตร เพื่อสัมผัสและเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมท้องถิ่น เทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการกระจายรายได้โดยตรงสู่เกษตรกร ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

จังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบพร้อมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส เรียนรู้ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและด้านการเกษตร อำเภอนางรอง เป็นหนึ่งในอำเภอจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี กระทั่งติดอันดับโอโซนบริสุทธิ์ 1 ใน 7 ของโลก ด้วยแวดล้อมไปด้วยป่าใหญ่สองฝั่ง

คือ อุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 นับเป็นมรดกโลกอันดับที่ 5 ของไทย (DNP, 2013) นอกจากนี้ในพื้นที่ของอำเภอวังน้ำเขียว ยังมีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร ให้นักท่องเที่ยวสามารถทดลองทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง เช่น การเก็บเกี่ยวผลผลิตการเกษตร การขายพันธุ์พืช เป็นต้น ทั้งยังสามารถเลือกซื้อสินค้าทางการเกษตรและหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นผลผลิตท้องถิ่น เป็นการช่วยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2563 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัดนครราชสีมาทั้งหมดจำนวน 5,689,454 คน นำรายได้เข้าสู่จังหวัดรวม 12,674.79 ล้านบาท แม้ว่าจะเผชิญกับสถานการณ์กับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (MOTS, 2020) เมื่อพิจารณาในภาพรวมปัจจัยที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเติบโตมาจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ฟาร์มโชคชัย จิมทอมสันฟาร์ม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว ซึ่งได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยในลักษณะการท่องเที่ยวพักผ่อนแบบครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะหลายกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมลงมือทำกิจกรรมที่ไม่สามารถทำได้ในพื้นที่เขตชุมชนเมือง (Malahom et al., 2021) จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ให้นักท่องเที่ยวเดินทางหลังโหมเอนอำเภอวังน้ำเขียวอยู่เนื่อง ๆ ซึ่งหากในพื้นที่มีจัดการและวางแผนการรองรับที่ดีกับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น รวมถึงความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกษตรกรชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว คาดว่าจะสามารถยกระดับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียวและจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับสากลได้ในอนาคต

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งดำเนินการสำรวจและรวบรวมทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปประกอบการดำเนินการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอวังน้ำเขียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับเกษตรกรชุมชนให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่มีแนวคิดที่ขยายมาจากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) และคล้ายคลึงกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงชนบท (Rural Tourism) โดยการจัดให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ด้านเกษตรกรรมโดยตรง และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือคนในชนบท เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (DOT, 2014) และนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติในชนบท (Hall & Jenkins, 1998) และมีโอกาสทำงานในเรือนสวนไร่หรือจับปลาในท้องทะเลเหมือนเกษตรกรประกอบอาชีพ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นกิจกรรมการเกษตร การมีส่วนร่วม

ของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และเกษตรกร รวมทั้งการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (DOT, 2014) ได้กำหนดคุณลักษณะขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 5 ปัจจัยร่วมกับมุมมองด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้ ปัจจัยด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Site Management) ปัจจัยด้านแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร (Knowledge Management) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและความเข้มแข็ง (Community Participations and Community Strength) ปัจจัยด้านความมีไมตรีจิต (Hospitality) และปัจจัยด้านความปลอดภัย (Safety) เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยทั้ง 5 ปัจจัยสามารถกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ 4 องค์ประกอบคือ ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร Esichaikul & Silparcha (2015) ได้ทำการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไทย โดยใช้องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกับมุมมองด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนนำมาพิจารณาตัวชี้วัดศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 7 ด้าน ประกอบด้วยศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพด้านการตลาดการท่องเที่ยว

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตัวแปรสำหรับใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 5 ปัจจัย ได้แก่ การเข้าถึง กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งดึงดูดใจ ที่พัก (Choibamroong, 2006) การตลาดการท่องเที่ยวและบริการพร้อมกับผนวกมุมมองด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้ครอบคลุมรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวทางเลือก ทั้งนี้คณะผู้วิจัยทำการสรุปตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นตัวแปรในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาได้ 6 ด้าน ประกอบด้วยศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพด้านการตลาดการท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่ได้รับ

มีแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาที่ใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาและการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในประเด็นศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว จำนวน 330 คน โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ด้วยการใช้สูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran (1963) ในการคำนวณหาประชากรกลุ่มตัวอย่างสำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา กับตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียว จำนวน 7 คน ตัวแทนผู้ประกอบการภาคเอกชน จำนวน 2 คน และภาคชุมชน จำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สำหรับแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแนวคิดหลัก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกตามระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย 1) แบบสอบถามใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ในประเด็นศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านการตลาดการท่องเที่ยว และ 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

การทดสอบเครื่องมือ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง โดยทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันเพื่อหาความเชื่อมั่น ซึ่งได้ค่าอยู่ที่ 0.978
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยนำแนวคำถามและประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นนำไปให้นักวิชาการพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

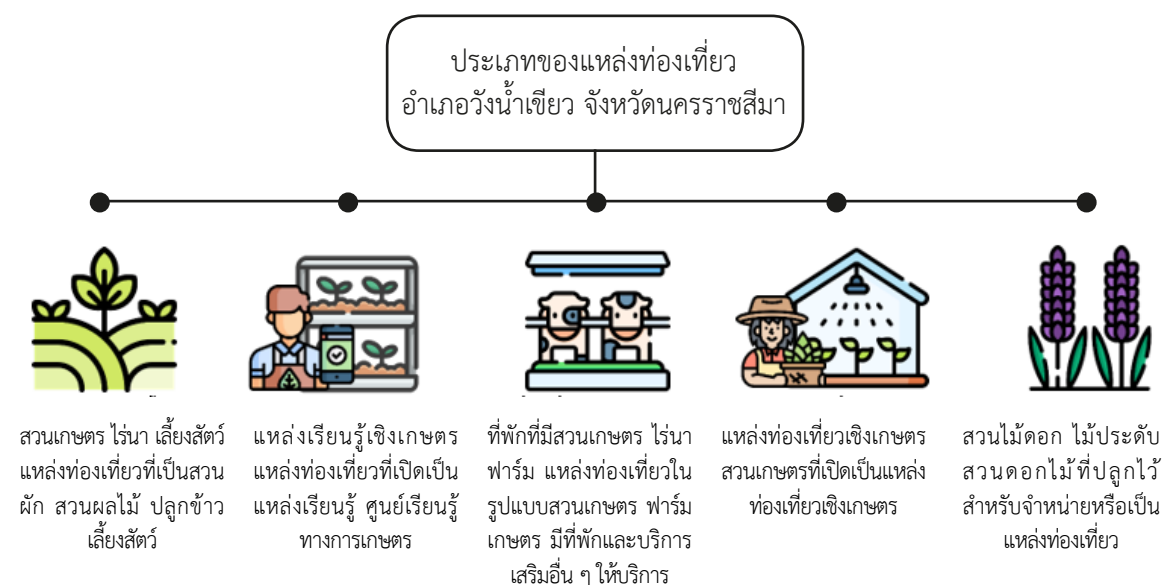
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา แล้วทำการสรุปเนื้อหาโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นจึงประมวลผลและเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

อำเภอวังน้ำเขียว เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางกายภาพ ดินดี อากาศดี ส่งผลให้พืชพันธุ์ และผลผลิตทางการเกษตรเจริญงอกงามได้ดี และยังดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนในชุมชนต่างเป็นคนที่จากถิ่นอื่นย้ายเข้ามาอยู่ร่วมกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือ การเป็นเกษตรกร ทำให้รูปแบบการทำการเกษตรในพื้นที่มีมิติที่แปลกใหม่ แตกต่าง ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียวมีความหลากหลาย โดยสามารถจำแนกได้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) สวนเกษตร ไร่นา เลี้ยงสัตว์ 2) แหล่งเรียนรู้เชิงเกษตร 3) ที่พักที่มีสวนเกษตร ไร่นา ฟาร์ม 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 5) สวนไม้ดอก ไม้ประดับ ดังรายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 1 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : Researcher (2024)

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เพศหญิงมีสัดส่วนสูงกว่าเพศชาย กล่าวคือมีเพศหญิงร้อยละ 60.61 และเพศชายร้อยละ 39.39 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21–30 ปี ร้อยละ 48.79 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 86.36 มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาร้อยละ 49.39 และรายได้ต่อเดือน 5,001–10,000 บาท ร้อยละ 36.36

จากการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) สามารถจัดอันดับได้ดังนี้ อันดับ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{x} = 4.12$) อันดับ 2 ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x} = 4.11$) อันดับ 3 ด้านการให้บริการ และด้านการตลาดการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.03$) อันดับ 4 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.02$) และอันดับ 5 ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.97$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ศักยภาพ
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	4.12	.615	มาก
2. ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Accessibility)	3.97	.645	มาก
3. ด้านการให้บริการ (Amenities)	4.03	.657	มาก
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)	4.02	.655	มาก
5. ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Sustainability)	4.11	.677	มาก
6. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว (Marketing)	4.03	.672	มาก
รวม	4.05	.577	มาก

เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า **ด้านสิ่งดึงดูดใจ** มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.28$) รองลงมาคือ ภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงาม ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.27$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความโดดเด่นด้านผลผลิตทางการเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความโดดเด่นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรความโดดเด่นด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) ตามลำดับ

ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดการความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) รองลงมาคือ มีป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสาธารณูปโภคพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถรองรับนักท่องเที่ยวตลอดปีอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$) และความสะดวกของเส้นทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$) ตามลำดับ

ด้านการให้บริการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบริการอาหารและเครื่องดื่ม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบริการจำหน่ายของที่ระลึก/ ของฝากอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการต้อนรับและแนะนำข้อมูลกับนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบริการที่พักอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบริการที่จอดรถ/ ห้องน้ำอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบริการยานพาหนะในพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วม เช่น ตัด เก็บ ชิมผลผลิต เรียนรู้วิธีการฝึกปฏิบัติทางการเกษตร พักค้างกับเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยว

เชิงเกษตรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เช่น ถ่ายรูป ซื้อสินค้า ชมสถานที่และทรัพยากรการเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้โดยบุคคลนำชมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดกิจกรรมฝึกอบรม/ สาธิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) ตามลำดับ

ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างรายได้เสริมแก่เกษตรกร/ ชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมกับขนาดพื้นที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดการและกำจัดของเสีย/ขยะอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) ตามลำดับ

ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) รองลงมาคือ มีการกำหนดราคาการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อบุคคลและสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการสร้างเครือข่าย/ พันธมิตรความร่วมมืออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

2.1 จุดที่ควรพัฒนา

จากผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จากนักท่องเที่ยว ทำให้ทราบจุดที่ควรพัฒนาของแต่ละด้าน พิจารณาจากประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยที่ต่ำ เพื่อเสนอจุดเน้นเสริมแนวทางการพัฒนาดังนี้

ตารางที่ 2 จุดเน้นเสริมแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

จุดที่ควรพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
1. ความสะดวกของเส้นทางเข้า-ออกของแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	ข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอวังน้ำเขียวคือ ป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเพราะหากสวนเกษตรมีป้ายจำนวนมากแล้วเข้าเกณฑ์เสียภาษีป้าย จะส่งผลให้จะต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่ายเพิ่ม หน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรอำเภอ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมาควรเข้ามาให้การสนับสนุน ป้ายนำทางรวมไปถึงป้ายสื่อความหมายประเภทต่าง ๆ ซึ่งหากได้รับการอุดหนุนจากหน่วยงานที่ประสานความร่วมมือทำงานกัน จะช่วยลดข้อจำกัดและเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอวังน้ำเขียว

ตารางที่ 2 จุดเน้นเสริมแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

จุดที่ควรพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
2. การจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ (Activity)	กิจกรรมส่วนใหญ่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นลักษณะรูปแบบของการถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งเจ้าของสวนหรือแหล่งท่องเที่ยวควรออกแบบกิจกรรมกระตุ้นความสนใจ และสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าของบ้าน (Host) กับนักท่องเที่ยว (Guest) หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว
3. การให้บริการยานพาหนะในพื้นที่ (Vehicle Service)	ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอวังน้ำเขียว มีการจัดการทั้งในเชิงเดี่ยวที่เป็นสวนเกษตร ฟาร์มเกษตร และในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่รวมสวนและฟาร์มมาเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ปัญหาที่พบคือ กลุ่มวิสาหกิจมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยสวนเกษตร หากแต่การเดินทางนักท่องเที่ยวต้องใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์เยี่ยมชมและข้อมูลจากผู้นำชมได้เต็มที่ ดังนั้นทางกลุ่มวิสาหกิจจึงควรมีการให้บริการยานพาหนะนำชมแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง ซึ่งอาจจะเป็นรถของชาวบ้านในชุมชนหรือรถรางให้บริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศได้เต็มที่และได้รับข้อมูลที่เต็มเปี่ยมจากการท่องเที่ยว
4. การสร้างเครือข่าย/ พันธมิตรความร่วมมือ (Connection/ Partner)	ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนเกษตรของอำเภอวังน้ำเขียวได้รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายในชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว” และมีหน่วยงานจากภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุน เพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวตลาดใหม่และตลาดคุณภาพควรสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรภาคเอกชน (Corporate) ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) หรือร่วมกับกลุ่มบริษัทนำเที่ยวที่ดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม (SE) เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตลาดเป้าหมายใหม่เข้าสู่พื้นที่
5. การจัดการและการกำจัดของเสีย/ ขยะ (Waste Management)	การจัดการและการกำจัดของเสีย/ ขยะ ซึ่งหมายรวมขยะมูลฝอยเศษวัสดุที่เกิดจากกระบวนการทำการเกษตร และการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดของเสียที่น้อยที่สุด โดยเริ่มจากลดขยะต้นทางจากการทำการเกษตรที่อาจนำเศษจากพืชและวัสดุเปลี่ยนเป็นปุ๋ยหมัก หรือฝังกลบเศษพืชที่ย่อยสลายได้ และจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ภาชนะของอาหารควรเป็นภาชนะที่นำกลับมาใช้อีกได้ หรือเป็นภาชนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จัดการขยะอย่างเป็นระบบ มีการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ติดตั้งอุปกรณ์การคัดแยกขยะจัดทำถังอุปกรณ์ทิ้งขยะเปียกและเศษอาหาร เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้เป็นปุ๋ยแก่พันธุ์ไม้และพืชผลทางการเกษตร และการลดขยะด้วยแนวคิด 3R (Reduce, Reuse, Recycle)

2.2 แนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

จากการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยสามารถทำการสังเคราะห์เป็น 4 ประเด็นตามองค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

(1) การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในอำเภอวังน้ำเขียว ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และบางแหล่งได้มีการประเมินหากแต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อยกระดับศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เจ้าของสวนเกษตร หรือแม้แต่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว ควรร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งให้มีศักยภาพได้มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นระบบ การจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การเสริมสร้างศักยภาพให้กับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจ และการส่งเสริมการจำหน่ายการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร

(2) การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของอำเภอวังน้ำเขียวมีหลากหลายประเภทให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรรเดินทางท่องเที่ยวและใช้บริการ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พักที่หลากหลาย และร้านอาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว หากแต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องของบุคลากรในการต้อนรับและดูแลนักท่องเที่ยวที่ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการ จึงต้องมีการจัดระบบการบริหารจัดการให้เพียงพอ โดยอาจจะให้นักท่องเที่ยวต้องจองล่วงหน้าเพื่อให้เจ้าของสวนเตรียมการให้บริการได้ ซึ่งจะต้องบอกหลักเกณฑ์ในการเดินทางท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบว่าจะต้องมีการจองล่วงหน้าและมัดจำก่อนทุกครั้ง รวมทั้งต้องกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว กำหนดช่วงฤดูกาล หรือระยะเวลาเปิด-ปิดของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดปี และการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยปกป้องแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยังคงสวยงาม มากด้วยคุณค่าและประสบการณ์

(3) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว ควรมุ่งสร้างประสบการณ์ คุณค่าและความแตกต่างให้กับสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับสิ่งที่ดีที่สุดเมื่อมาท่องเที่ยวท่ามกลางอากาศที่บริสุทธิ์และธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งการต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสวนเกษตรบางแห่งรับนักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่มากเกินไปทำให้บุคลากรไม่เพียงพอในการให้บริการ จึงต้องมีการจัดการการรองรับนักท่องเที่ยวไม่ให้ล้น ไม่รู้สึกแออัดและไม่ได้รับการบริการที่เท่าเทียม และควรให้ความสนใจในการบริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สวนเกษตรมีศักยภาพที่พร้อมต่อการให้บริการและต้อนรับนักท่องเที่ยว

(4) การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียวจะมีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยว หากแต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และบางแหล่งได้มีการประเมินแต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งการผ่านเกณฑ์การประเมินจะเป็นตัวการันตี การได้รับรางวัลใบรับรองหรือใบประกาศเกียรติคุณเป็นตัวอย่างให้เห็นศักยภาพ ความโดดเด่นเฉพาะ ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเลือกที่จะ

เดินทางมา รวมไปถึงการสร้างความโดดเด่นด้านผลิตภัณฑ์ของสวนเกษตรและฟาร์มเกษตรที่มีความแปลกใหม่และแตกต่าง เช่น เป็นแหล่งเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรอินทรีย์ Smart Farmer การปลูกผักออร์แกนิก การปลูกพืช ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่ครบวงจร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ครบวงจร เป็นต้น และผนวกนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

อภิปรายผล

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นด้านสิ่งดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวมีสินค้าทางการเกษตรที่เป็นเอกลักษณ์ มีภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมเหมาะแก่การท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการรองรับมีการจัดการด้านความปลอดภัยและสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ด้านการบริการมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้บริการกับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ Pongnirundorn et al. (2016) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา คือ (1) มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักของคนในพื้นที่ (2) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างครบครันและเพียงพอ และ (3) มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก และ Tosumphanmongkol (2006) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงบุคลากรที่เพียงพอในการให้บริการสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมมีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำกิจกรรมและให้ความรู้ ด้านความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน และด้านการตลาด แหล่งท่องเที่ยวมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับ Tongla & Samarak (2017) ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและการจำหน่ายผลผลิตที่มีคุณภาพ ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเกิดความประทับใจจากการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Thongkhot et al. (2020) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บ้านห้วยสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า การสร้างประสบการณ์เชิงพื้นที่ด้วยการพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ การค้นหาอัตลักษณ์ ค้นหาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (DNA) เพื่อสร้างความแตกต่าง จะช่วยเสริมสร้างคุณค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาเป็นแนวคิดหลักในการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่า ตลอดจนการพัฒนาการตลาดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะสามารถสร้างประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์แบบยั่งยืนและเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว เรียนรู้จากคนในท้องถิ่นผ่านการสื่อสาร กระบวนการคิด องค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงกับท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ควรดำเนินการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับ Nakachat (2012) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพพื้นที่ฟาร์มเห็ด

เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาพื้นที่ฟาร์มเห็ดในเขตอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพพื้นที่ฟาร์มเห็ดเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มีการจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพที่สำคัญ 5 แผนงานคือ (1) โครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการด้านพื้นที่ของฟาร์มเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (2) โครงการพัฒนาศักยภาพการจัดกิจกรรมโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (3) โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (4) โครงการพัฒนาศักยภาพการตลาดและการประชาสัมพันธ์ฟาร์มเห็ด และ (5) โครงการพัฒนาศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจและการให้บริการทางการท่องเที่ยว และ Tongla & Samarak (2017) ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี คือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ผ่านมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามเกณฑ์ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรี โดยเน้นการให้ความรู้ สร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และความสนุกสนานเพลิดเพลินให้นักท่องเที่ยว โดยผ่านกระบวนการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางการเกษตรต่าง ๆ ภายในสวน และสร้างเครือข่ายกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทอื่นและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จำกัดนักท่องเที่ยวในแต่ละวันหรือแต่ละช่วง โดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว ผลผลิตขนาดพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายกับสวนเกษตร แปลงเกษตร และป้องกันไม่ให้เกิดความประทับใจจากนักท่องเที่ยว
3. หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ให้เติบโตไปในทิศทางเดียวกัน เช่น สนับสนุนบุคลากรอบรมให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ กำหนดนโยบาย มาตรการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

References

- Akpınar, N., Talay, I. & Gun, S. (2005). Priority Setting in Agricultural Land–Use Types for Sustainable Development. *Renewable Agriculture and Food Systems*, 20(3), 136–147.
- Choibamroong, T. (2006). **Annual of International Thai Tourism Journal 2006**. Thailand Development Research Institute.
- Cochran, W. G. (1963). **Sampling Techniques**. Wiley.
- Dash MV. (2022). **Agro Tourism “The Choice Farmers to Selling Point of Community**. <https://www.dashmv.com/agro-tourism>
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation (DNP). (2013). **Thap Lan National Park**. <http://www.park.dnp.go.th/dnp/research/TL1.pdf>
- Department of Tourism (DOT). (2014). **A Handbook of Assessing the Quality Standard of the Agricultural Tourism Destination**. <http://agrotourism.doae.go.th>
- Esichaikul, R. & Silparcha, W. (2015). **The Potential Development Policy of Agrotourism for ASEAN Tourists**. Thailand Research Fund.
- Hall, C. M. & Jenkins, J. M. (1998). The Policy Dimensions of Rural Tourism and Recreation. In **Tourism and Recreation in Rural Areas**. Wiley.
- Hron, J. & Srncak, K. (2004). **Agrotourism in the Context with the Rural Development**. <https://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/34554/1/31-O31.pdf>
- Malahom, W., Taweekul, K., Palinthorn, F. (2021). Factors Influencing Tourists’ Decision Making on Agro–Tourism in Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province. *Khon Kaen Agriculture Journal*, 49(4), 1025–1033.
- Ministry of Tourism and Sports (MOTS). (2020). **Tourism Statistics 2020**. https://mots.go.th/more_news_new.php?cid=592
- Nakachat, S. (2012). **Guidelines for the Potential Development of the Mushroom Farm to Support Agro–tourism: A Case Study of the Mushroom Farm in Hatyai District, Songkhla Province**. Khon Kaen University.
- Pongnirundorn, S., Buatham, O. & Yodsuwan, C. (2016). Guidelines for Effective Development in Tourism Management of Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province. *MBA–KKU Journal*, 9(1), 234–259.
- Thongkhot, Y., Varindaravej, S. & Phuwanna, P. (2020). **Guidelines for Creative Agriculture Tourism Activities Development of Ban Huai Somlan, Udonthani Province**. Paper Presented in the 7th National Conference Nakhonratchasima College.
- Tongla, P. & Samarak, P. (2017). **The Management Potential of Chanthaburi Agro–tourism Attractions**. Thailand Research Fund.
- Tosumphanmongkol, S. (2006). **Strategic Planning for Sustainable Ecotourism Development in Tak Province**. Srinakharinwirot University.